

ศึกษาการเสริมสร้างพฤติกรรมแสดงการเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร
ตำบลไคสี อำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

A Study of Behavioral Supplementation of the Youths'
Respective Expression in Siriphorn Village, Kaisi Sub-district,
Muang District, Buengkan Province

พระธีทัต กิตติวัฒนโธ (เกตุพิมงคล)¹

Phra Theethat Kittiwanna (Ketpimongkol)¹

พระราเชนทร์ วิสารโท²

Phra Rachen Wisaradho²

เจษฎา มุลยาพอ³

Jessada Moonyapor³

สัณญา สะสอง⁴

Sanya Sasong⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkai Campus¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่⁴

Chiang Mai Rajabhat University⁴

Corresponding Author, Email: sanyasasong@outlook.com⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเคารพในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศึกษาสภาพปัญหาการขาดการเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ตำบลไคสี อำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ และ 3) ศึกษาแนวการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านความเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ตำบลไคสี อำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า

การแสดงความเคารพของเยาวชนบ้านศิริพรตำบลไคสี อำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เกิดจาก ค่านิยมในทางที่ผิด มาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน บางคนต้องมาจากพ่อแม่ที่แยกทางกัน ปัญหาทางเพศ รวมทั้งกระแสบริโภคนิยมและทุนนิยมที่มุ่งเน้น

ให้ความสำคัญและคุณค่ากับตัวเงินเป็นหลัก หากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่เท่าที่ควรหรือขาดความรู้และความเข้าใจไม่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสื่อหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของเด็ก

แนวการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านความเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ควรส่งเสริมให้เยาวชน มีสัมมาคารวะ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ทำความเคารพกันอย่างที่เคยปฏิบัติมา เช่น ลูกเคารพพ่อแม่ ลูกศิษย์เคารพครูอาจารย์ เคารพในหน้าที่ และเคารพกฎหมาย เป็นต้น เพราะฉะนั้น หากบุคคลทุกฝ่ายในสังคม ได้ศึกษาหลักการเกี่ยวกับความเคารพ รู้คุณค่าของความเคารพ ประโยชน์และโทษที่จะได้รับ และสามารถนำหลักการเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในสังคม ย่อมมีส่วนช่วยแก้ปัญหาสังคม อันจะส่งผลให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าและผาสุกมั่นคงสืบต่อไป

คำสำคัญ : การเสริมสร้างพฤติกรรม, การแสดงการเคารพของเยาวชน

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the respectability in the scripture of Theravada Buddhism 2) to study the condition of problems in the youths' lack of respect in Siriphorn Village, Kasi Sub-district, Buengkan District, Buengkan Province and 3) to study the behavioral supplement in the aspect of the youths' respectability in Siriphorn Village, Kasi Sub-district, Buengkan District, Buengkan Province. This research was the qualitative research by analyzing the data from Tipitaka, Buddhist academic documents, related researches and the data from the interview by reporting the results of research with the descriptive analysis.

The results of the research were found that:

The youths' respectable expression in Siriphorn Village, Kasi Sub-district, Buengkan District, Buengkan Province results from the wrong value coming from the different families. Some people coming from the broken home, sexual problems including the trend of consumerism and capitalism emphasize on the importance and value with money as principle. If parents, guardians and teachers do not pay attention appropriately or lack of knowledge and understanding and to know what is aiming at the change of

media or modern technology entering into one of the parts of the children's life.

The way of behavioral supplement of the youths' respectable expression in Siriphorn Village should enhance the youths to have the respectability, politeness, and to pay respect to each other as usual such as the sons pay respect to their parents, the students pay respect to their teachers, to pay respect to their duties and to pay respect to the law etc. Therefore, if persons in society study the principle concerning the respectability, know the value of respect, benefits and offense to be received and to be able to apply those principles for society and this may assist to solve the social problems that enhance the society to get an advancement and happiness forever.

Keywords : Behavioral Supplementation, the Youths' Respective Expression

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติและการแสดงออก ซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ วัฒนธรรมมีทั้งสาระและรูปแบบที่เป็นระบบความคิด วิธีการ โครงสร้างทางสังคม สถาบัน ตลอดจนจนแบบแผนและทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2544 : 2) และปรากฏอยู่ในสังคมมนุษย์ รวมถึงภาษา เครื่องมือเครื่องใช้ ขนบธรรมเนียมประเพณีระเบียบแบบแผนการดำเนินชีวิตที่สังคมยอมรับ สถาบันต่างๆ มาตรฐานต่างๆ แนวความคิดและอุดมคติต่างๆ และอธิบายว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่รับช่วงกันมาโดยลำดับ ถ้าไม่มีวัฒนธรรม คนเราเกิดมาได้เหมือนกัน แต่อาจเป็นแบบสัตว์อื่นๆเสียมากกว่า แทนที่จะเป็นมนุษย์อย่างที่เห็นอยู่ปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม ไม่ใช่มรดกวัตถุ เราไม่ได้นำวัฒนธรรมติดตัวมาเกิด แต่เราเกิดขึ้นท่ามกลางวัฒนธรรม และต้องเรียนรู้วัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นกองทุนใหญ่ ที่บรรพบุรุษได้รักษาไว้ เพราะแน่นอนแล้วว่า เป็นวิถีที่ดีงามของชีวิต (สุวรรณ เพชรนิล, 2532 : 4) สังคมและวัฒนธรรม (Society and Culture) เป็นของคู่กัน เกิดขึ้นและมีการวิวัฒนาการไปพร้อมๆ กัน สังคมไม่อาจจะดำรงอยู่ได้โดยปราศจากวัฒนธรรม (Culture) และทำนองเดียวกัน วัฒนธรรมก็ไม่อาจจะดำรงอยู่ได้โดย

ปราศจากสังคมด้วยเช่นเดียวกัน เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมนุษย์แตกต่างกันไป จากสังคมหรือชีวิตของสัตว์ ทั้งนี้เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม แต่สัตว์ไม่สามารถสร้าง วัฒนธรรมได้ (จางงศ์ อติวัฒนธรรม และคณะ, 2537 : 3)

ความเคารพ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญประการหนึ่งในพระพุทธศาสนา ที่สอนให้มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของบุคคลและสิ่งต่างๆ แล้วปฏิบัติต่อบุคคลหรือสิ่ง นั้นโดยถูกต้องและเหมาะสมด้วยความจริงใจ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540 : 186) ช่วยให้สังคมมนุษย์มีความเคารพและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จึงจำเป็นที่บุคคลในสังคมจะ ได้นำหลักธรรมข้อนี้ไปประยุกต์ใช้ในสังคมและชีวิตประจำวัน ความเคารพ แม้มิใช่เป็น หลักธรรมที่ถือว่าสูงสุดในพระพุทธศาสนา แต่ก็ได้รับความยกย่องว่าเป็นมงคลอันสูงสุด อย่างหนึ่งในชีวิตของคนทุกคน ดังพระพุทธพจน์ว่า “คารโว จ นิวาโต จ เตตมมงคลมุตตมัม” แปลความว่า ความเคารพ ความถ่อมตน นี้เป็นมงคลอันสูงสุด (ขุ.ข. (บาลี) 25/9/4., ขุ.ข. (ไทย) 25/9/8)

ในสังคมไทย วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ได้รับอิทธิพลมา จากพระพุทธศาสนา กล่าวได้ว่า การที่คนไทยมีความเคารพมีความอ่อนน้อมถ่อมตนและมีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เพราะอิทธิพลของพระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาจึงถือว่ามี บทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมจิตใจของคนไทย จะเห็นได้ว่า วิถีชีวิตของ สังคมไทยในอดีต ต่างอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข บิดามารดากับบุตรธิดาต่างมีความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกัน บุตรธิดาเป็นคนว่านอนสอนง่าย มีความเคารพรักและเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดาและครูอาจารย์เป็นอย่างดี เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ซึ่งปัจจุบันเรียกกันว่ายุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างขนานใหญ่มีผลกระทบต่อ สถาบันต่าง ๆ กล่าวคือ จากอดีตสถาบันครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ก็กลายเป็น สถาบันที่ขาดความอบอุ่น ลูกไม่เคารพเชื่อฟังบิดามารดาจากสังคมที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างมีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ก็กลายเป็นสังคมที่อยู่ด้วยกันอย่างแหวะระแวง ไม่มีความไว้วางใจกันและกัน เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า สังคมขาดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตที่จะอยู่ ด้วยกันอย่างมีความสุข จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ผู้น้อยไม่เคารพผู้ใหญ่ ต่างฝ่าย ต่างมีทิฐิ ใช้อัน ไม่เคารพต่อกัน

เช่นเดียวกับชุมชนบ้านศิริพร ตำบลไคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัด บึงกาฬ เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในหลายด้าน โดยเฉพาะ วัฒนธรรมด้านความเคารพของเยาวชนในชุมชน ได้แก่ ไม่เคารพต่อหน้าที่ ไม่เคารพต่อ การเรียน ไม่เคารพต่อความประมาท ไม่เคารพต่อตนเองตลอดถึงสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ ควรแก้ไข

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จะได้ศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องความเคารพในประเด็นเหล่านี้ คือ ความหมาย พัฒนาการ หลักความเคารพในพระพุทธศาสนา อิทธิพลของความเคารพในพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย โทษและประโยชน์ รวมทั้งแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต เพื่อปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของความเคารพ และเพื่อเป็นแนวทางในการวางรากฐานชีวิตที่ดีงามในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเคารพในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการขาดการเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
3. เพื่อเสนอแนวการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านการแสดงความเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาหลักการวตาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และแนวทางแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมด้านความเคารพของเยาวชนในชุมชนบ้านศิริพร ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

1. ด้านเอกสาร

- 1.1. ชั้นปฐมภูมิ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา จากพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- 1.2. ชั้นทุติยภูมิ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิจัยการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมด้านความเคารพ และการพัฒนาเยาวชน

2. ด้านประชากร

ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ที่เป็นพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ นักวิชาการ และเยาวชน ในชุมชนบ้านศิริพร ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 41 รูป/คน ได้แก่

1. พระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ	จำนวน 2 รูป
2. นักวิชาการศาสนาและวัฒนธรรม	จำนวน 3 คน
3. ครู	จำนวน 3 คน
4. ผู้นำชุมชน	จำนวน 3 คน
5. ผู้ปกครอง	จำนวน 15 คน

6. เยาวชน

จำนวน 15 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (First Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

2. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส อัตโนมัตติ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารจากหนังสือต่าง ๆ รวมไปถึงเว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

3. จัดกระทำข้อมูลที่ศึกษาและรวบรวมจากการประชากร กลุ่มเป้าหมาย ได้มา โดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) จากการสัมภาษณ์บุคคล ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ที่เป็นพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ นักวิชาการ และเยาวชน ในชุมชน บ้านศิริพร ตำบลโคเคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 41 รูป/คน ได้แก่

1. พระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ	จำนวน 2 รูป
2. นักวิชาการศาสนาและวัฒนธรรม	จำนวน 3 คน
3. ครู	จำนวน 3 คน
4. ผู้นำชุมชน	จำนวน 3 คน
5. ผู้ปกครอง	จำนวน 15 คน
6. เยาวชน	จำนวน 15 คน

4. สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ความเคารพในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

การวะ หรือ การวธรรม ได้แก่ ความเคารพ เป็นหลักธรรมสำคัญประการหนึ่งในทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลและคนในสังคม พระพุทธเจ้าตรัสว่า ความเคารพเป็นมงคลอันสูงสุด เพราะเป็นปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาชีวิต ช่วยให้มีชีวิตมีความเจริญ ช่วยยกระดับชีวิตให้สูงขึ้นและช่วยให้มีจิตใจสูงขึ้นด้วย คุณธรรมประจำใจความเคารพ เป็นคำศัพท์มาจากภาษาบาลีว่า คารโว หรือ การวะ มีมูล

ศัพท์มาจาก ครุ เมื่อเปลี่ยนรูปคำตามไวยากรณ์แล้วรูปศัพท์ก็แปลงไปเป็น คารวะ แปลว่า ความเคารพ บางทีใช้เรียกคนที่ทำหน้าที่สอนวิชาความรู้ว่าครุก็มี สรุปความหมายได้ว่า ความเคารพ หมายถึง ความเป็นผู้มีความตระหนักและหนักแน่นจริงจัง เป็นการมองเห็นคุณค่าและความสำคัญแล้วแสดงออกทั้งด้านกาย วาจา และใจ ต่อบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ด้วยความนบอบและนับถืออย่างจริงจัง เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดรู้จักตระหนักถึงคุณค่าในตัวบุคคลและสิ่งต่าง ๆ และศรัทธายังเป็นเหตุให้เกิดลัทธิศาสนาต่าง ๆ ด้วยกล่าวได้ว่า ศรัทธาเป็นบ่อเกิดแห่งการมีความเคารพ เพราะเมื่อบุคคลมีความเชื่อมีความเลื่อมใสในสิ่งใดแล้ว ย่อมจะแสดงออกซึ่งคุณธรรมคือความเคารพต่อสิ่งนั้นด้วยกาย วาจาและใจอย่างแนบแน่น เพราะคนเราเมื่อเกิดความเชื่อหรือเลื่อมใสในสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว ย่อมมีการแสดงออกซึ่งความรัก ความเคารพ และนับถือในสิ่งนั้น ๆ จะเห็นได้ว่า แนวความคิดเรื่องความเชื่อของคนโบราณ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดลัทธิศาสนาต่าง ๆ มีสาเหตุมาจากความกลัวภัยต่าง ๆ ทั้งภัยธรรมชาติและสิ่งที่ไม่เห็นตัวตน จึงแสดงออกซึ่งความเคารพต่อสิ่งนั้น

ความเคารพเกิดจากความมีวินัยเป็นพื้นฐาน ได้แก่ ศีล อันเป็นข้อวัตรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เมื่อมีความเคารพก็ทำให้รู้จักตระหนักในบุคคลและสิ่งนั้น ๆ จะเห็นได้ว่าหลักเสขียวัตถ์ ได้แก่ ข้อวัตรปฏิบัติที่ภิกษุสามเณรจะต้องศึกษาธรรมเนียมเกี่ยวกับมารยาทต่าง ๆ ถือได้ว่าเป็นบรรทัดฐานของการมีความเคารพ อันเป็นการจัดระเบียบสังคมสงฆ์และสังคมผู้ครองเรือนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันได้เป็นอย่างดีความเคารพเป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคี เป็นการแสดงออกในด้านความเอื้อเฟื้อต่อบุคคล และสิ่งต่าง ๆ ที่เรามีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้อง ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักความเคารพ โดยสรุปมี 6 ประการ คือ

1. สัตถุคารวตา ความเคารพในพระศาสดาหรือพระพุทธเจ้า
2. ธรรมคารวตา ความเคารพในพระธรรม
3. สังฆคารวตา ความเคารพในพระสงฆ์
4. ลิกขาคารวตา ความเคารพในการศึกษา
5. อัปมาทคารวตา ความเคารพในความไม่ประมาท
6. ปฏิสันถารคารวตา ความเคารพในปฏิสันถาร

ความเคารพ 6 ประการนี้ ถือเป็นหลักสำคัญที่จะพึงใส่ใจและปฏิบัติด้วยความเคารพเอื้อเฟื้อและหนักแน่นจริงจัง เป็นพื้นฐานทางสังคมทั้งในสังคมสงฆ์และสังคมผู้ครองเรือน เพราะถ้าขาดความเคารพแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นมากมาย เช่น การทะเลาะเบาะแว้งกัน จะเห็นได้ว่า บ่อเกิดแห่งความแตกแยกกัน ก็เกิดมาจากความไม่เคารพกันนั่นเอง โดยมีประเด็นใหญ่ที่สำคัญอยู่ 2 อย่าง คือ มีความประพฤติไม่เสมอกันและมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน

2. สภาพปัญหาการขาดการเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

จากการศึกษาสภาพปัญหาการขาดการเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า

จากการศึกษาเรื่องการ สภาพปัญหาการขาดการเคารพของเยาวชนบ้านศิริพรตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ค่านิยมในทางที่ผิดจึงเป็นสาเหตุของการขาดความเคารพของเยาวชนบ้านศิริพรจากการ เกิดจากสาเหตุหลายประการ แต่พอสรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน บางคนต้องมาจากพ่อแม่ที่แยกทางกันต้องอยู่กับตา ยาย หรือญาติ เมื่อได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนทำให้เกิดพฤติกรรมแสดงออกถึงการเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนๆ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ นักเรียนแสดงออกด้านพฤติกรรมดังกล่าวมานี้ เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนต้องตระหนักและหาวิธีการแก้ไข สิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งคือต้องการเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนๆ เพราะนักเรียนเมื่อเข้ามาเรียนในโรงเรียนนั้น ต้องอยู่กับเพื่อนตลอดเวลา ปัญหาทางเพศเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดจากการขาดความเคารพในตัวเองของเยาวชน เป็นตัวอย่างรูปธรรมที่ได้สะท้อนถึงพฤติกรรมของเด็กไทยในยุคปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องเผชิญกับกระแสบริโภคนิยมและทุนนิยมที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญและคุณค่ากับตัวเงินเป็นหลัก หากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่เท่าที่ควรหรือขาดความรู้และความเข้าใจไม่รู้จักเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสื่อหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของเด็ก รวมทั้งสังคมปล่อยให้สถานประกอบการที่ขาดความรับผิดชอบ ปัญหาเด็กเยาวชนจึงเป็นปัญหาทางด้านสังคมที่ต้องรีบแก้ไขโดยด่วน ควรเน้นทางด้านคุณธรรมจริยธรรมเด็กเยาวชนตั้งแต่เยาว์วัย โดยปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรักตน รักครอบครัว สุขกับตนเอง ปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่นและมั่นคงก็คือ ความเคารพและเชื่อฟังซึ่งกันและกัน บิดามารดาควรรับฟังความคิดเห็นของบุตรธิดา และแนะนำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามเท่านั้นส่วนบุตรธิดาจะต้องมีความเคารพและเชื่อฟังบิดามารดา เพราะท่านเป็นผู้มีพระคุณต่อเราและมีประสบการณ์มากกว่าเรา ในบรรดาบุตรธิดาทั้งหลาย บุตรธิดาที่ดีที่สุดคือผู้ที่เคารพเชื่อฟัง บิดามารดาบุคคลผู้รู้จักสงเคราะห์ช่วยเหลือ ไม่ว่าจะด้วยวัตถุสิ่งของหรือด้วยธรรม ย่อมได้ชื่อว่ามีค่ามากกว่าบุตรธิดาที่มีอุปการคุณต่อตน เพื่อให้เป็นประโยชน์ถูกต้องแก่ผู้มีอุปการคุณ ย่อมไม่สูญเปล่า เพราะนอกจากจะเกิดประโยชน์แก่ผู้มีอุปการคุณแล้ว ย่อมทำให้เป็นที่รักของผู้อื่น ผู้รับก็ได้ประโยชน์ ได้รับความสุข เกิดความสามัคคี รักใคร่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ผู้ที่ปรารถนาความสุขความเจริญในชีวิต พึงปฏิบัติตามหลักของคารวธรรม เพื่อให้ชีวิตของเราพัฒนาไปในทางที่ถูกที่ควร โดยการรู้จักเคารพบิดามารดาครูอาจารย์ ผู้ใหญ่ การอยู่ร่วมสังคมเดียวกันก็ต้องรู้จักเคารพกฎกติการะเบียบวินัยและกฎหมาย บ้านเมือง หากเป็นนักเรียนนักศึกษา ก็เคารพต่อกฎระเบียบของสถาบันอย่างเคร่งครัด ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนด้วยความเคารพต่อครูอาจารย์ และเคารพต่อสิทธิหน้าที่ของตนเองและคนอื่น ด้วย เพราะการอยู่ในสังคมเดียวกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่อความผาสุกของทั้งสองฝ่ายนั่นเอง พื้นฐานที่สำคัญของการสร้างความเคารพ ก็คือ ศิลหรือวินัย เมื่อทุกคนมีศิลปะหรือวินัยเป็นเครื่องเตือนใจย่อมทำให้บุคคลนั้นตระหนักถึงคุณค่าของบุคคลหรือสิ่งของ และยอมแสดงออกซึ่งการให้เกียรติซึ่งกันและกัน หรือแสดงออกซึ่งความเคารพ กล่าวสรุปได้ว่า ความเคารพเป็นมงคลอันสูงสุด ดังนั้น บุคคลพึงมีความเคารพในลักษณะโดยสรุป 3 ประการ ดังนี้

1. เคารพตนเอง หมายถึง ให้รู้จักเคารพในการเกิดมาเป็นมนุษย์ของตน จึงควรมุ่งสร้างแต่ความดี ละเว้นจากความชั่วทั้งปวง
2. เคารพบุคคลอื่น หมายถึง ให้รู้จักเคารพหรือตระหนักถึงคุณงามความดีที่คนอื่นมีอยู่ มีอธยาศัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความยำเกรงต่อกันและกัน เป็นต้น
3. เคารพธรรม หมายถึง ให้รู้จักเคารพต่อหน้าที่ เคารพต่อหลักธรรมคำสอนที่เราได้นำมาประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ

3. แนวการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านความเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ของคนไทยที่มีจุดกำเนิดจากพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับความเคารพในสังคมไทย มีความสำคัญต่อความมั่นคงและความคงอยู่ของชาติเป็นอย่างมาก ถ้าวัฒนธรรมของชาติตาย ชาติก็ตาย แต่ถ้าชาติตาย วัฒนธรรมของชาติบางอย่าง เช่น ภาษา วรรณคดีและศิลปกรรม อาจไม่ตายตามก็ได้ เราจะต้องบำรุงส่งเสริม ปรับปรุงและแก้ไขวัฒนธรรมที่มีอยู่ ประสานเข้ากับยุคสมัยและสภาพของเหตุการณ์ปัจจุบัน และถ้าไม่รู้จักผลัดไส้วัฒนธรรมของชาติอื่นที่เห็นว่าเป็นภัย และดึงส่วนที่ดีมาประสาน ในที่สุดวัฒนธรรมไทยก็จะหมดไปในเมื่อวัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอย่างสูงต่อวิถีชีวิตของคนไทยมานับพันปี ดังนั้น “คนไทยทั้งหลายพึงมีความรัก ความศรัทธา ความภาคภูมิใจและหวงแหนต่อวัฒนธรรมไทยด้วยการปฏิบัติ

สืบทอดวัฒนธรรมมิให้สูญหายไป อีกทั้งร่วมมือกันส่งเสริมให้วัฒนธรรมไทยมีคุณค่าใช้สอย
ยิ่งขึ้นอย่างสอดคล้องกับสมัยตลอดไป

แนวการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านความเคารพของเยาวชน บ้านศิริพร
ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ โดยการสร้างค่านิยมที่ดีแก่เยาวชน
คือ ความคิด และครอบครัวจะเป็นสถาบันเบื้องต้นที่พัฒนาได้ดีที่สุด เพราะจิตใจที่ดีเป็น
จริยธรรมหรือค่านิยมอย่างหนึ่ง เพราะการเลี้ยงลูกให้โตสักคน เป็นเรื่องของการใช้
สติปัญญา ความสามารถไม่ใช่เรื่องอารมณ์ และเด็กมักจะได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่ในการที่
จะแยกแยะความผิด หรือความดี ความชั่วการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมเป็นความ
รับผิดชอบของพ่อแม่ โรงเรียนจะเป็นสถาบันถัดไปที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างให้แกร่งขึ้น พ่อ
แม่ต้องพยายามผลิตคนดี ไม่ใช่ผลิตคนเก่งเป็นการผลิตคนที่มีสติปัญญาควกับคุณธรรม
อย่าเลี้ยงเยาวชนด้วยอารมณ์และเงิน ควรเลี้ยงให้แยกแยะผิดถูกได้ เป็นการสร้างให้คิด แม้
การสร้างนั้นจะต้องใช้ความอดทนและใช้เวลาก็ตามถ้าเด็กได้เมล็ดคุณธรรมที่ดีจาก
ครอบครัวและโรงเรียนซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบซึ่งหากเป็นสิ่งแวดล้อมดี เราคงได้
เยาวชนที่ดีต่อไปในวันข้างหน้า ขอแต่ทำจิตใจให้ดี พฤติกรรมก็จะไม่เสีย ต้องพยายามเน้น
เด็กให้ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดี ไม่ใช่ทำดีก็ไม่ใช่ ความชั่วก็เว้นไม่ได้ที่สำคัญ คือ
ผู้ใหญ่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเด็กจะได้มีโอกาสเป็นคนดีมีคุณธรรมต่อไปในวันข้างหน้า
โดยเฉพาะผู้ใหญ่ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้นำต่าง ๆ ในสังคมไทย

แนวทางการแก้ปัญหาเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ควรใช้หลักการขัดเกลาทาง
สังคม มีความจำเป็นสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งจะต้องขัดเกลาต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต
วัยรุ่นเป็นวัยที่ก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ครอบครัวโรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชนจะมีบทบาท
สำคัญในการขัดเกลาทางสังคมแก่วัยรุ่น การขัดเกลา ตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง
กระบวนการฝึกฝนอบรมบุคคลในด้านต่างๆ ทั้งด้านพฤติกรรม ด้านจิตและด้านปัญญา โดย
มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาชีวิตให้มีความสมบูรณ์ตามภาวะของตนเอง

ปัญหาเรื่องการไม่เคารพในสิทธินั้น เป็นปัญหาใหญ่พอสมควรที่เกิดขึ้นใน
สถาบันการศึกษาไทย เช่น การไม่เคารพในสิทธิผู้อื่น เวลาเรียนไม่ตั้งใจเรียน มีการส่งเสียง
ดังรบกวน เล่นไม่เป็นที่ไม่เป็นทาง เป็นต้น เป็นการประเพณีที่ขาดความเคารพกฎเกณฑ์
ของโรงเรียน กล่าวได้ว่า เป็นการขาดระเบียบวินัยที่ดีงาม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เรามี
ความเคารพต่อกันและกันได้เป็นอย่างดี ดังนั้น คุณธรรมเรื่องความเคารพจึงจำเป็นอย่างยิ่ง
ที่ครูและนักเรียนต้องมี และควรปลูกฝังกันให้มากขึ้น การให้ความสำคัญต่อครูอาจารย์
รู้จักเคารพครูอาจารย์ รวมทั้งรู้จักเคารพสิทธิหน้าที่ของตนเองและคนอื่นด้วย ได้แก่ การมี
ความเคารพซึ่งกันและกัน ทุกคนต้องรู้จักให้เกียรติซึ่งกันและกันด้วยกาย วาจา และ
ความคิด รู้จักเคารพในความคิดของตนเอง และมีความเคารพในความคิดของคนอื่นด้วย

หลักธรรมที่จะช่วยแก้ไขปัญหา และส่งเสริมบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีความเคารพต่อกันได้ดั่งนั้น ต้องอาศัยหลักสาราณียธรรม 6 ประการและหลักทศ 6 ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างมีความเคารพ โดยเฉพาะในสังคมใหญ่ เช่น สถาบันโรงเรียน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้หลักสาราณียธรรมและทศ 6 ไปช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามต่อกัน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะต้องฝึกปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน สอนให้รู้จักเคารพ และรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ญาติและผู้ใหญ่ รู้จักรักษาสีทศเสรีภาพของสังคม ด้านการเคารพในกฎเกณฑ์ ระเบียบสังคม เช่น การเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนของสังคม การยอมรับและปฏิบัติตามมติของกลุ่ม การปฏิบัติตามกฎของห้องเรียนและกฎของโรงเรียน เป็นต้น ด้านการเคารพในสิทธิของผู้อื่น เช่น ไม่หยิบของผู้อื่นและไม่ล่วงล้ำสถานที่บุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต การรู้จักให้ออกาสผู้อื่นแสดงความสามารถ ไม่ทำลายสาธารณสมบัติให้เสียหาย เป็นต้น ด้านการเคารพความคิดเห็น เช่น แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีมารยาทในการฟัง มีมารยาทในการแสดงความความคิดเห็น ไม่แสดงปฏิกิริยาต่อต้านดูถูกเหยียดหยามความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น ลักษณะพฤติกรรม 3 ประการนี้ ถือเป็น การแสดงความเคารพซึ่งกันและกันทางด้านร่างกาย วาจา ความคิดเห็น กฎเกณฑ์ และสิทธิของผู้อื่น จำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่ครูอาจารย์ ควรปลูกฝัง ค่านิยมและทัศนคติต่าง ๆ โดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากเด็กจะมีความผูกพันกับสถาบัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ความรู้เกี่ยวกับความเคารพในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการขาดการแสดงความเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
3. ได้แนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านการแสดงความเคารพของเยาวชนบ้านศิริพร ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____ หลักสูตรและประมวลการสอนวิชาธรรม. (2540). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2544). คู่มือการบริหารและการจัดการโครงการทางวัฒนธรรม, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สุวรรณ เพชรนิล. (2532). วัฒนธรรมและศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์.

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2537). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.